

25163
5.10
kap. 249

Bajqullanь Daut. P.

ÇANЬ ÇAŞAVQIA ÇBRLA

NARSANA
1931 ç.

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

Д. Байкулов.

ЗА НОВУЮ ЖИЗНЬ (СТИХИ)

кар. 249-1

Карачаево-Черкесская
ОБЛАСТНАЯ
БИБЛИОТЕКА

Кароблито № 132.
Кисловодск, Типография Кар. Облиздата
Заказ № 1316—1200 31 г.

A l s Ө z.

Qaracajda keңes xukumat quralqьncьlnna deri, çarьlanь, çalьcьlanь iclerinden çaş cьqьv, alanь keslerini çaşavda xallagьn, iř islemeklikni ysynde volqan volumlagьn nazmuqa salьv, anь ysy vla kesi qьjьnь vla çaşaqan xalq, bir tilli, bir aqьlь volurca volmaqandь. Anь qoj, çarьnь, çalьcьnь ne qadarda unuqdurmaqьqda volqan çьrlaq, nazmulaqa erkinlik veriv, qalqan vajlanь, qudretlileni хаq asamaqlьqlarьnь, zalimliklerini ysynden çьrlanqanlanьva, xalqnь ortasьnda nazmuqa, çьrqa salqan qoj, anь ysynden sөleşirge erkinlikda vermej edile.

Bajqullanь Dautni vi nazmularь, tamam kesi qьjьnь vla çaşaqan çalьcьnь, çarьnь daqьda alaqa çuvuq ortalьqnьda kөлyn, aqьlьn emda art izlemekligin acьq ajьrtьv çьrlanadьla.

Daut çañ nazmusu volqanь sevevli, çetisimsiz cercikle volur, alaja nazmularьnь maqanalьlьqlarь varьsьnda çuvuv, qartxa, çaşxada keslerini oqulluqlarьn тьjьnslь etedile.

Gerveklanь A-S.

Pariz kommuna kynune.

Altmış çyl mýndan aloja
On segizinci martda
Allaj kyn volub ketdi
Unutulmazca artıda!

* * *

Pariz şaxar işcile
Burzujlarǵn sacdıla,
Ullu Pariz şaxarda
Kommunanı acdıla.

* * *

Sav dunjada em aloǵn
Kommuna ol boldı
Burzuj xalqıńn vlastı
Tamam ol kyn ojuldu.

* * *

Bu halda altmış bir kyn
Kommuna çaşadı,—
Ol zamanda işcıda
Insanqada uşadı.

* * *

Pariz şaxar icinde
Ullu quvanc volqandı
Tań atıv kyn tijgenca
İci „nyrden“ tolqandı.

* * *

Alaj bolsada vıla
Çolqa usta volalmaj
Kev çañıylca etdile
İşni tavıv vilalmaj.

* * *

Kəv zat zaran volqandь
Kommunanyь çoluna,
Vlastnyь vere vilmej
Carlyь xalqnyь qoluna.

* * *

Kommunada birleşiv
Bir aqьda qalalmaj,
Askerleri cасыldь
Asker nizam salalmaj

* * *

Acxa kerek volaedi
Kommunanyь isine,
Bank acxava tuşmedi
Birinida esine.

* * *

Burzujlanyь acxasyь
Bankda qalyь ketgened,
Kommuna ol acxaqa
Tijmez onov etgened.

* * *

Ellileden alaj көv
Xaparlarь volmadь,
Kommunaryьla munu
Birda esge almadь.

* * *

Ala vla birleşiv
Birlik kыcnyь tutalmaj,
Bek ulla çaңыдыla
Arada vajlav etalmaj.

* * *

Kommunada onovda
Baj qaumda olturdu,
Burzujlanyь vujruqun
Alaj ariv tolturdu.

* * *

Была umut etdile:—
„Endi biz çaşarvьz dev,

„Bir qralda vizge savmaj
„Teñlik haq aşarvız“ dev.

* * *
Kommunarla vylasa
Köv çaңыьс etdile.
Işge şaqrej volalmaj
Ters çollaqa ketdile.

* * *
Mьndan sora vurzuja
Tört çaңlarьn sermelle,
Kommunaryь sacarqa
Hazьr volub tevrelle.

* * *
Askerlerin quralla
Kucly begim etdile,
Tier*) vaşьььq etiv
Tört çaңьna çetdile.

* * *
Germanь „itledenda“
Köv voluşluq aldьla.
Mьndan sora qarьvnu
Pariz tava saldьla.

* * *
Maj ajnь kьnlerinde
Qan tьgьsyv vaşlandь,
Işci xalqь qьgььv
Şьndьk volub taşlandь.

* * *
Toxdavsuz çeti kьpny
Bu qazavat varqandь,
Miң-miң işcini qanьn
Qan qovanna vurqandь.

* * *
Adamlanь qьgьvda
Kimse dev sormajelle,
Qolunda verci volqanьn
Ne ajtasada qojmajelle.

*) Tier degen ol kommunaryь sacxanlanь em vaşььь.

Parizdeki oramla
Belge çeter qan boldu,
Şaharın xar bir çeri
Adam mıllıkdan toldu.

* * *

Çazın issi kınleri
Erimej zat qalmazca,
Oramlada ijis boldu
Adam tözuv volmazca.

* * *

Qol vla qırvıdan qanmaj
Giljatinle*) qurdula,
Anı vla qırvını—
Ma vı çolqa vurdula.

* * *

Mıç-mıç işcini birden
Giljatinne salaelle,
Bir minutnu icinde
Başların salaelle.

* * *

Komunarçyla keslerin
Plençe vermejelle,
Qırvıv qalıqların
Bir zatxa kormejele.

* * *

Otuz bir mıç işcini
Oramlada qırdıla,
Andan sora qırvını
Basxa çolqa vurdula.

* * *

Syt etiv vla bir talaj
Mıç işcini sojdula,
Mıç-mıç çarın—çazıqın
Tırmelege qujdula.

* * *

*) Giljatin degen, көв адамларın birden başларın yzuv alqan
meşinadı. B. D.

Bu sylvav bla Parizden
Çyz miñ işci qoradı,
Ol esivizden ketmez
Em ketmejde turadı.

* * *

Çyz—miñ savij bu kynde
Əksyz volub qaldıla,
Pariz şaxar oramla
Əksyzleden toldula.

* * *

Pariz kommuna bitiv
İşlerida toxtaşdı,
Mıñdan sora işci xalq
Çaңььсха ojlaşdı.

* * *

Bu çuqlanььv qalsada
Kelir çolqa çaradı,
Revoljusija etgenle
Barьь mьңa qaradı.

* * *

Bu uruş kompartijaqa
Çol vaşçьььq etgendi,
Ань tutar çoluna
Ulgy veriv ketgendi.

* * *

Marks çoldaş bu zatlanьь
Barьь esge alqandьь,
Kelir revoljusijaqa
Tyz planla salqandьь.

* * *

Lenin çoldaş toxdavusuz
Ань bla iş etdi,—
Ol planlanьь kucynden
Muratььnada çetdi.

* * *

Entda mıñdan arььda
Ol vizge çararььqđьь,

Revoljusija etgenle
Вагъ аңа қарагъқдъ.

* * *

Lenin etgen umutnu
sav dunjaqa çajarwvz,
Burzujlanь qalasъn
Syjelmezca ojarwvz!

* * *

Çaşasъn sav dunjada
Revoljuysija etgenle,
Azatlyq ucyn kyreşiv
Çyz mjn azav cekgenle!

* * *

Çaşasъn sav dunjada
Tøşge cøgyc urqanla,
Burzujlanь cacarqa
Bolşevik plan qurqanla!

* * *

Çaşasъn sav dunjada
Tyymelede cøkgenle,
Kommuna ucyn kyreşiv
Qъzyl qanla tøkgenle!

17/III—31 ç.

Qanib ыжх кун (1905 ғылда).

I.

Bir miñ toqыз ғыз бесinci ғыында
Ma bygyn kunlede, janvar ажда,
Peterburgnu isileri ғыжыльв
Xazna qalmaj varь isden тыжыльв...
Anda vastanija etiv isь taslalla
Revolysija ota ғaqьв vaslalla:
Ғyreklerin bir-birine asдыла,
Iclerinde qajqьларьн sacдыла.
Qollarьnda kereklerin ataelle.
Varьсьда virca ылаj ajtaelle;
„Berilgen ғal qarnьвьзqa volmajды.
„Savijleribiz „өtmek“ dev qojmajды.
„Isь kunьvьzda vek uzun volqandy
„Kөzleribiz tamam qandan tolqandy.
„Onovculada adamca көrmejle,—
„Sөlessekda ala ғuvav vermejle.
„Bu xalili viz ғasavda volmavьz
„Bu ғasavda ne azda qalmavьz!
„Ol sevedden bygyn isьni taslajьq!
„Xar zavotda vastanijanь vaslajьq!
„Isьbizni qolubuzqa alajьq!
„Ғasavubuznu tyz ғolqa salajьq!
„Biz kim volqannь onovcula vilsinle!
„Ala vizni adam kivik көrsynle!
„Alaj ыла keң dunjaqa сьqajьq,
„Ba ғasavnu eltiv көrge тыqajьq!“

II.

Şpion vavas*) ol çerde volqandь
Çyregine aman aqyl alqandь.
Alañ ajtxan sөzүne тыңлав,
Isni birin qojmaj varьn аңлав
Ol saqatdan tamam esin taşlajdь
Iscilege vьlaj ajtvь vaşlajdь:
„Ullu patcaх sizni sьjьlь kөrlykdy.
„Isigizge tamam aqyl vөllykdy.
„Men bileme anь xar ne xalisin
„Tilegennl qıvandьrad varьsьn.
„Ol sizni çaşavıqıznu bilnejdi
„Aman çaşarьqьqьznьda syjmejdi.
„Ol anь bilse savьv sizge kelmezmedi
„Sizni çaşavıqızqа aqyl vөлmezmedı
„Ajhaj-ajhaj bek razь volub kelir edi
„Ajtxanьqьzqа aqyl vөlyr edi.
„Terslikleni cinovnikle etelle
„Ala patcaхnьda aldaв ketelle.
„Endi işni tav çerine qarajьq!
„Çoruqu vla patcaхqа varajьq!
„Okylme sizge, siz ajtxannь etejim.
„Bu saqatdan ol patcaхqа ketejim
„Işigizni virem-virem ajtajьm
„Mьsьmaj daqьda sizge qajtajьm.
„Bu çol vla sizge çaşav salajьm
„Bu zatxa patcaхdan vujruq alajьm!
„Sizda mьsьmaj ьzьmdan keligiz!
„Tilek daqьtnь kesigiz berigiz!“

III.

Blaj vla vavas alqa ketgened!
Iscileda vьlaj onov etgened!

*) Şpion vavas—dev, bir orus pop volqandь, ol patcaхnь şpionu volub işcilege: „Men sizni ökylygyzme“ dev alañ aldaв, isni tavьn patcaхqа etiv işcileni iclerin biliv, anь çatcaхqа bildiriv turqah bir it volqandь B. D.

— „Çarasdıgъв tilek qaqъt çazajъq!
„Miңle vla aңa qolla salajъq!
„Allax-patcaх suratlarън alajъq!
„Salъв kesini allъna varajъq!
„Garon ajtxanca ese bir korejik
„Tilek qaqъtnъ kesibiz bereiik
„Ol vizge xatasъз vek ariv qarar“
„Çazъqsъnъв işibizgeda çarar.
„Blaj vla tilek qaqъt çazъв,—
„Miңle vla aңa qolla salъв,
Вагъ birden duva oquj kelelle
Qar, vorandъ, suuqдanda ölelle.

IV.

Garon vavas vladan aloqa çetiv
Patcaхqada көв tyrly tille etiv...
İşcilege ajtxan sөzyn unutup,
Ol çarъlanъ ariv ajtъв suvutub...
Вагъв patcaхnъ tyz allъna cөkdy
Ol itgeda vъllaj xaparla tөkdy:
„İslevcy xalq вагъ işin qojdula
„Fabrikleni, zavotlanъ ojdula.
„Allаръna tyvegenni cacalla
„Xaznalарънъ вагън acalla.
„Мъсьmaj ala veri çetelle
„Вагъвъзqada bir xata etelle!
„Endi çeңil madарънъ көrsena!
„Asgerlerine vujruquңu versena!“
—Dev, vi xalili көв tille etgened!
Birda volmaqan sөzlege çetgened!
Ol patcaхda аньса bir „it“ edi
Çarъ xalqнъ sojarqa çut edi.
İsci xalqнъ tuşmanca көryvcyed!
Alaqa ölym savqa verivcyed!
Tersni-tyzny bilirgeda syjmeed!
İsci xalqнъ adam kibik көrmeed;
Ala kibik көв iscini sojqaned!

Xatasızlaj көв ісцини қојқанед!
Ol sevedden тыңада хазыг болду
Арғазыда қан ісгенледен**) toldu.

V.

İsçileda Мындан сырт хараг билмеј
Былај ајтаелле ышармај кылмеј:
— „Еј сылб патсахъвъз, çаньвъз,—
„Acдан tamam тохдақандъ çаньвъз.
„Sen sevev volmaesen öleviz!
„Boşunaqa ölym асыв көревиз.
„Sense vygynlykde vizni атавъз,
„Sen sav volub vizni nedi хатавъз.
Çinovnikleriң vizni sojalla
„Söleşsekda çuvav vermej qojalla.
„Berilgen çal çarньвъзқа volmajды!
„Savijleribiz „ötinek!” dev qojmajды.
„Is kynuvyzda tavсыз uzun volqандъ
„Olda vizni oçuvuznu alqандъ.
„Endi sen vizge көлүң bla çarасы!
„İsçi халқың çyregine çarасы!“
Bu söz bla çыs sarajora çetdile,
Barьсыда бирден sezde etdile.

VI.

Bu tilekle patcaxoqa auvur tijdi,
Ol saqatdan asgerlege vujruq ijdi:
— „Bu saqatdan asgerlerim çetsinle!
„Bu itleni çenil xalek etsinle!
„Byladan ölyrylmej kişi çalmasьn
„Bir iscida yjyne sav varmasьn“.
Ol saqatdan asgerleda çetdile
Patcaxoqada ullu xurmet etdile.
Uşgoklarьn varь çolqa aldьla
İclerine patronla saldьla.

Pulemötla çer-çerden qaralla
Bu xarıbleda çuq vilmej turalla.
Ol saqatdan xararsızlaj vıjruq boldu
„Ura!“ degenlej dunja carsdan toldu.
Urıuş vaşlandı dunja veri avqanca
Oqla tögıldyle kökden buz çavqanca!
Bılay vla işci xalqıñ sojdula,
Erlej qırğv şındık etiv qojdula.
Bıvaz qatınlanı qarınların tartdıla
Savijlerin aıv, arı-veri atdıla!
Çasdı-qartdı, savijdi dev volmajın
Köv qırdıla arımajın talmajın.
Mıñ-mıñ işci oramalaqda sojlanıv...
Sımtımaq aq qar qızıl qaqa vojalıv,
Ma patcaxqa „ötmeq“ tilej varqanla
Ötmeq ornuna, oqla, tovla alqanla!

VII.

Bu urus işci xalqıñ sıvutmadı
Bir işcida bu dertni unıtmadı,
Mıñdan sora ala patcaxqa çanıv,
Allahnıda ötyryk volqanıñ tapıv.
Ol sebevden işni etiv vaşlalla.
Allahqada inanmaqıñ taşlalla.
Allah, patcax oñklula usın volqanıñ
Ol alaqa vıjlik dunja salqanıñ.
Biri qalmaq varıvda kördyle
Mıñdan sora işge aqıl völdyle.
„Qozqalıvıv, endi vızda turajıv!“
„Bu dunjanı vaşxa çolqa vırajıv!“
Dev bılayqa aqıllarıñ verdile
Ol sebevden işni keçe kerdile.
Partijanı saflarına kireelle
—Ol ala usın volqanıñ vıleelle.
Kyn-künden ösymleri ıllı volıv
Xar qalajı kom.kuruzokdan tolıv.
Leninni vaşcıvıv vla işlelle
Ol sebevden vlastnıda kyclelle.

Patcahnъ, popnu terisin sojdula
Ol çaşavnu tamьrından ojdula.
Ma endi kəresiz qalaj volqanbьz
Vlastnьda qolubuzqa alqanbьz.
Zalimlikni tamьrın qurutabьz
Esgl dunjanь qojmaj unutabьz.
SSSR-de çañ çaşav salqanbьz.
Qьsxasъ nasьvxa vativ qalqanbьz.
Onovnuda urunqan xalq etedi
Çalсь-çarль muratьna çetedi.

Birinci maja.

Ma keldi berinci maj kuny.
Bizge savqa uzala,
Çerge çarьq vergen aj kuny
Çerni savlaj qьzarta!

„Xos kel!“ dev allьnavarajьq
Aнь sьjьn eterge,
Bu vaqalь kунçe qarajьq
Muratlaqа çeterge,

Kунyvyzda çarьq tijgendi
Xar kimda suqlanьrsa,
Çerda көm көk көlek kijgendi
Xar bir zat toqlanьrsa.

Işcileda vugyn birleşiv
Bir aqьllь volalla,—
Kapitalqа qarşь kyreşiv
Aңa kucny salalla.

Terekle-xanslada aq saqьv
Dunjanь çarьtalla,
Işcileda burzujlanь qaqьv
Kuclerin tanьtalla.

Kunny arivluqundan tavla
Kumyş kivik çьltьrajla
Birinci majdan qorqub çavla
Bezgekdenca qaltьrajla.

İşcile сьъыльв onov etelle
Qan icgenleni çavlav,
Kөvleri ölyvda ketelle
Qьъьп хаqlarьп davlav.

Nenca miң işci bu kynlede
Tyrmelege kirelle,
Artьqlьq сегivcy yjlede
Çyz miң azav көrelle.

Burzuj qallada bu vajramьп
Azatьq ycyn etelle,
Ma ol seveden oramьп
Qaңa vojav ketelle.

Bizdeva işcile birleşiv
Svsijalizma işlejviz,
„Tenlik dunja“ dev kyresiv
Xar vajьqпь kyclejviz.

Alaқada kelir bir zaman
Munu асьq eterca,
Kapitalistlerin uvatьв
Bu quvanсха çeterca.

Turuқuz vajraqlanь альв
Bu quvanсха varajьq,
Burzujlaқa qarşь, çol salьв
Kyclerin tajdьrajьq!

Çaşasьп birinci maj kynu
Xar qaldada virca,
Çerge çarьq vergen aj kynu
Çerni çarьtsьп nurca!

Q ы з ы | a s k e r g e .

İsci elli qavumladan volqansыз
Savljaj dunjaqa atьqьz ajtьlv,
Burzuazijaqa qorquvluq salqansыз
Proletar çyrek vla qatьlv.

„Qьзы-Asker“ dev atьqьz ajtьlsa
Çavlaгьqьz qorquv çerge kirelle,
Ol qanьla keliv bizge qatьlsa
Çacuv-qucuv vollarьn bilelle.

Icigizde bir kir adam volmajьn
Varьqьzda bir tabьndan volqansыз,
Çyregigizge bir qorquv almajьn
SSSR-ge qьзы-vajraq salqansыз.

Varьqьznь aqьlьqьz bir volub
Qalmaj SSSR-ni saqlar çanьna
Burzuj xalq qaltьrajdь sizden qorquv
Bile volur vojallьqьn qanьna.

Bek kyclydy sizni tutxan çoluquz
Kapitalqa ot qamcini syrterge,
Uşkoklaqa qadalьv verç qoluquz
Qatьlqanьa synny ucun tyrterge.

Qan tьgьsyv xukumatnь alqansыз
Varьqьzda birca birden birleşiv,
SSSR-ge tenlik çasav salqansыз
Aгьmajьn ne talmajьn kyreşiv.

Dunja işcileni varьnda qojmaj
Aqьllarьn kesigizge vurasыз,
Qan-icivcyleni dunjasьn ojmaj
Tьncьlьq volmaqanьn biliv turasыз

Amal volsa, qazavatnь syjmejsiz
Qan tьgьsyv çarьlь xalqnь sojarqa,
Qatьlqandan vaş burada vilmejsiz
Aңa aсь çuvav vermej qojarqa.

Ol zamanda varıñ birden kyreşib
Burzujla xalqın quş tygynlej cacarsız,
Aladada işci, elli birleşib
Çarıq çasav bla Sovet vlast acarız.

Çav qralla көв заманнь kyreşdile
Sizni cасьв, хикуматнь аьрқа,
Nenca tyrly laqьm bla birleşdile
SSSR-de burzuj vlast salьrқа.

Alaj bolsada sizni tutxan çoluquz
Alanь bir tyk caqlьda көrmedi,
Унуқув, берс кыслев kelgen qoluquz
Kesinden bir qarьs çerda bermedi
Siz çasaqьz! kyçly çolnu tutxansыз
Çarь xalqqa teñlik dunja salьrқа,
Siz çasaqьz! proletar qolnu tutxansыз
Хикуматнь burzujladan аьрқа!

O k t j a v r ɔ a.

Patcahıьqнь qoratъv
Sovet onov salqanıь,
Bygyn onyc ɕyl toldu
Bijlik, xanıьq qalqanıь.

* * *
Başьvьzɔa vos volub
Buɔovlanıь atxanıь,
Tolu onyc ɕyl boldu
Raхatlanıьv ɕatxanıь.

* * *
Ma, bu ajda volqandıь
Zalimlikni tas etgen,
Kapitalıь qoratъv
Işlevcyny vos etgen.

* * *
Zalimleni tyvunden
Oldu vizni vos etgen,
Gıьvılanıь qoratъv
ɕyrekleni xoş etgen.

* * *
Oktjavr ajɔa deri
Birer murdar birleşiv,
ɕarıь xalqıь sojdula:
„Dunja vizni” dev kyresiv.

* * *
Kөv ömyrle ketgenedi
Işlevcy xalq-termiliv,
Nalatlanıь tyvunden
Bcxıьnalmaј teriliv,

* * *
Ma bu ajıь icinde
Melvan isci qarıьıьv.

Xukumatnъ aldyla
Bu aqylqa çylylv.

* * *
Suv ornuna qanla aqylv
Eki uc çylnъ turduq,
Andan sora Ressejni
Sosijalizmaqqa burduq.

* * *
Andan veri tylmydy
Çaңъ elle quralqan,
Qaracajnъ icinde
Ullu sahar ornalqan.

* * *
Andan veri volqandъ
Bizde teңlik tavylqan,
Çalsъ çarlv quvanlv
Qan gъvyla qavylqan.

Qajda endi burunңu
Castka çerle tutxanla,
Çalsъ xalqnъ xaqъndan
Boryleca çutxanla?

* * *
Qajda endi burunңu
Miң-miң isci çekgenle,
İsci elli xaqъndan
Tavlaca yjle etgenle?

* * *
Qajda endi burunңu
Bizni tarqa vuvqanla,
Çalsъnъ çalъn vermej
Çegiv-çegiv quvqanla?

* * *
Qъzlv asger kucynden
Ala bizden ketdile,
Өmyrde qajytmzca
Uzaq çerge ötdyle.

Sovet Qaracajıǵa on ǵyl.

Ej! urunǵan qaracajıǵ
Tur! seni quvanc kynyndy,
Al vajraqnı ǵyǵ vajramǵa
Ol seni ǵarǵy pyryndy.

* * *

Bu saǵatdan on ǵyl alǵa
Sen ne xalda ǵasaj edin?
Kulakla saǵa vij volub
Olym acıv ǵajnaj edin.

* * *

Qral onovdan bir zat bilmej
Unıǵıv ǵerge kireedin,
Qıjınlıǵ vasıan sanıǵa
„Bir madar“ dev tilejedin.

* * *

Ol on ǵıldan beri bizde
Köv tyrlı zatla volǵandı,
Har urunǵan qaracajıǵ
Sosjalist ǵolun salǵandı.

* * *

Eslev qaracıǵn ǵarınǵıǵ
Biz ǵalaj ösyv varavız,
Sovet vlastnı on ǵılınǵa
Köv ara mykle salavız.

* * *

Bu ketgen on ǵıldan beri
Har zatxa erkin volavız,
Kulaklaǵa ǵol vermejin
Teñlik dınjada salavız.

* * *

Bijlik çerle sьjьgьlьv
Biz ellilege verildi,
Işci, elli qavumlada
Ma andan veri kerildi.

* * *

Andan veri qaracajda
Nenca çañ el volqandь,
Bajla tutuvcu çerlede
Qaracaj yjden tolqandь.

* * *

Sen saqьş etiv qaracьn!
Biz qaracajnь usynden,
Kөv çalcь-çarlь oqujdu
Sovet vlastnь kucynden!

*

Daqьda anьca vizde
Nenca tyrlы zat volqandь,
Qьsxasьndan ajtьv qojsaq:
Çarlь nasьvdan tolqandь.

* * *

Çaşasьn sovet vlast!
Çarlьqa kyn tuvdu, rdu,
Qan icivcy qavumlanь
Uzaq çerge quvdurdu.

11/XII—30 ç.

Ustazьvьz Leninne.

Miң-miң ыlla taşajьv ketslede
Bygunny mьdax kyn unutulmaz,
Melion-melion ɵmyrle ыetslede
„Lenin“ degen sɵz ыrtда qurutulmaz.

„Lenin“ degen vaqalь volqan atьq
Savlaj dunjany ыarьtvь turluqdu,
Seni dunjaqa ыajьlqan qanatьq
Sav xalqqa sosijalismanь qurluqdu.

Qrallany varьn alьv qarasaq
Seni tapьmaqan adam tavьlmaz,
Ol sen ыyrygen ыollany marasaq
Any bla varqan adam avьnmaz.

Ыarьylaqa sen ыandьrqa ыьraqla
Ыanьandan ыana varalla ыuqlanmazla,
„Qalmasьn“ dev sen syjmegeп qььqla
Mьndan aрь endi ala saqlanmazla.

Ol ыьraqla dunjany ыarьtxandь
Ыumduruqlany kɵlleri keterca,
Leninizma virzujlany aрьtxandь
Anda iз endi kɵv varmaj biterca.

Işci xalq endi ыer-ыerde tirildi
Sen kɵrgyzyv ketgen ыolnu kycynden,
Seni oquvuң varьna berildi
Tajmaz kivik ыyreginden, esinden.

Sen quraqan kommunist qavumlarь
Seni çoluңu kucly tutxandyла,
Alaң dunjaqa çajyлаqan davurlarь
Kapitalнь qanatьn çytxandyла,

Seni çolundan tajqanь varьna
Asь-xьнь çuvavlaңь vereviz,
Ala qoşulmazca adam saңьna
Vojni enişge saңьньv көreviz.

Rьsxьvьzda ullu ösyv varady
Ullu—gitceda qalmajьn taңьrca,
Beş çыльq plaңьvьzda mylk saladь
Tьş qralla vizden artxa qalyrca.

Endi bir kesek zamannь icinden
Tьş qrallannь varьsьnda çeterviz,
Sen qurav ketgen çolnuda kycynden
Einda alaңь allarьna öterviz.

Bek syjgeniң nөgerlik çasav edi
Aңь vlada seni razь eteviz,
Talрьqanьң kommunizm qurav edi
Aңada uzaq qalmajьn seteviz.

Sen ölsenңa seni çoluң çasajdy
Adam-adamнь aşav toxdasьv,—
Xar kim endi teңlik хаqьn aşajdy
Sosijalizmanь çoluna atlasьv.

201—30 çы.

„Janvarnъ 21-çi kыnyne „

Totlanъan çyrekleni totun acxan
Kapitalistleni keçe cacxan,
Işci-elli dev alaqa qacxan
Ustazъbъz „Lenin“ bygyn öldy.

Çанын, қанын айнај кyресген
Işci xalq bla tolu birleşgen,
Sav dunjаны ekige yleşgen
Ustazъbъz Lenin bygyn öldy.

Esindegi çalsъ, çarъ volqan
Dunjаны altъdan birin alqan,
Anda kommunаны pyryn salqan
Ustazъbъz Lenin bygyn öldy.

Xar qralda komkuruzokla quraqan
Alaqa vaşcъbъq etiv qaraqan,
Burzujlаны ojulur çerin maraqan
Ustazъbъz Lenin bygyn öldy.

Aхъында бирzujlаны сасъв
SSSR-de теңлик dunja асъв,
Işci xalq усун çer-çerge qасъв
Ajlanъvсu Lenin bygyn öldy.

Mylk çerleni съjыгъв vizge vergen
Çarъ xalqны кең çerlege kergen,
Unuqqan xalqны çаныса көрген
Ustazъbъz Lenin Bygyn öldy.

Qaracajны kartxa атын салдыртхан
Çarъ xalqqa тең çасав алдыртхан,
Kulaklаны ајақ tyvde qалдыртхан
Ustazъbъz Lenin bygyn öldy.

Urunъan xalqqa тең çасав тавдыртхан
Savijlerin skollaqa савдыртхан,
Alaqa bilim көget qавдыртхан
Ustazъbъz Lenin bygyn öldy.

Işçige tejri eşik açdırtxan
Ortasında qızıl vajraq sancdırtxan,
Burzujlanı quş tygynlej sacdırtxan
Ustazıvız Lenin vygyn öldy.

Ol qavumqa taş sajrıla sajnaxan
Başlarında qan qazanla qajnatxan,
Uslerinde çarılvanı ojnatxan
Ustazıvız Lenin vygyn öldy.

12/II—31 çylda.

Savanna—xazьrlanьv.

Ma çetedi savan kezyv
Turcy allьna varajьq!
Bizden taşajьv ketginci
Aнь işine qarajьq!

* * *

Ol bir kesek zamanьsьqdan
Bizni qojuv keterikdi
Aңa ariv qaramasaq
Artда мьдах eterikdi.

* * *

Aңa qadalьv turajьq
Kesek zamantа erinmej,
Olda vizni quvandьrьgь
Qьjьnьvьz көzge көгynmej.

* * *

Xar zatyvьzqa qarajьq
Zamanь çetiv qalqьncь,
Tyz bolsevicka, islejik
Bolçalь ketiv qalqьncь.

* * *

Ol vizge çetgen saqatda
Başxa zatlanь qojajьq,
Çalьcь,—çarьlь nөгer vol
Savannь qolqa alajьq.

* * *

Syrmej bir boş çer qojmajьq!
Xar qalajda tikge deri,
Terlikni kycyn alajьq!
Qan icgen qavumdan kerі.

* * *

Biz vağъvъz kуsуvуznu
Savan syryvge salajьq.
Birlik kуc vla birleşiv
Çeren хajьгьп alajьq!

* * *

Alqьp vajla tutxan çerle
Ma endi bizge voş boldu,
Andan veri SSSR-de
Unuqqan qavum хos boldu.

* * *

O! çerleni esgi zakon
Bizge bir çuqun vermeed,
Biz acdan öle tursaqda,
Kіşi san etiv көrmeed,

* * *

Aqaclanь birden tiziv
Qos-qoş egyzle çegejik!
Мыңа zaran volqanlanь
Birlik kуç vla ezejik!

Kimimiz öguz vaş tutar
Kimda aqacпь ьzьndan,
Bir qavumda urluq atar
Qolnu uzatьv uzundan.

* * *

Qoşxada virge сьqajьq
Çajdada virge turubuz!
Encilik çasavnu artьp
Sosijalist çolqa vurubuz!

„Kызge хазьrlанайьq“.

Şьвъласа gyryldev kelelle
Bereketli em işli kыз ajla.
Хар kimni рахатлъоьпн вөelle
Endi çalqьнь маçальпн сайла!
Кунnyда issi tijьв çajnatxan
Zamanь keter көzyv çetedi,
Qьrdьsда көв оjunла оjnatxan
Quvançь çaj ajларьвьз ketedi.
Хар kimni бу kыз aj işge salqan
Em bereketli сьjьь замандь,
Бу ajда मुखol em хотух волqan
Ma ol тав өlgendenda амандь.
Urunçan халq бу ajда birleşiv
Bolşevikca birlik çolda işlerle,
Kece, кун demeј хаман kyresiv
İşlev bla vajьqьнда kyçlerle.
Biz вагьвьз birlik кycny çolunda
Qьslьqlань qaldьrмajьпн çalajьq,
Çalсь em çarь халqнь qolunda
Şosijalizmanь nuryн salajьq!
Çarьq tijgen кунуvuz vatхьңсь
Çalqь, senek, төs, сөгyc qurajьq,
Кесикмеј хансьн çavu qatхьңсь
Bicenlikni qaldьrмaj qьrajьq!
Biz urunçan qavumdan сьrqanвьз
İşlevdy vizni tutxan çolubuz,
Zalimleni qalasьпн сьrqanвьз
İsge хазьrdь vizni qolubuz.
Kыз ajлада qadalьв iş etsek
Sav çьлнь рахатланьв çатарьвьз,
Nөгerlik çaşavда ваş begitsek
Zalimleni vek qьsxa cacarьвьз.

Busaqaatdan qalmaj nəgər volub
İşibizni qolqa alıb başlajbq,
Kəzyvynde işləv emda solub
Burun çolnu varğsın taslajbq!

Bölek-bölek yjle nəgər volub
Kuz ajqa hazırlanbıv turajbq,
Ol zamanna kereklibiz tolub
Birden vicənne calqı urajbq!

Ol zamanda bizge sırtav vollarıq
Zallanbıv varğsın qurutajbq!
Bırnak qojca kesi başxa callıq
Ol adetni endi unutajbq!

Ullu çıjınnıv xəjıgıv vardi
Ol zatdan xəjıv ala vilejik,
Çaңыз çasavnu kyny tardıv
Aña tyz çasav sala vilejik.

Aslam çıjın volub birge işləsek
Ojnaj, kyle qac ajqa çeterbiz
Qacda xəjıgnıv birden ylessek
Alaj vla sosijalizm eterbiz!

Qalaj sevir, kəv quvanc voladıv
Çıjınlaşbıv kuz calqı calsala,
Çyrekda quvanc nyrden toladıv
Çarlıv xəlq birden işni alsala.

Hajda tur, işni tavın unutmaj
Aşbıv nəgerlikge kirsənə,
Kesi rısxınbıv kesin qurutmaj
Başınə tavın varıv. bilсэнə.

Calqı işden çenil boşasaq
Oraq vacxa işleda çeterle,
Isde bolsevıkge usamasaq
Xar kimda bizni ozub keterle.

Çalqınbıv tasıvulnu qojmajın
Ajaq usyne salıb boşajbq,
Əsyv varqan rısxınbıv ojmajın
Bizda bolsevıklege usajbq.

Qıvanc vıa qıbs azıqıne fıbjajıq
Sav fılnı taxatlanıv asarca,
Enci fısavnu fıolun tıjajıq
Sosıjalizm fısavda fısarca.

Endı zaman fıtedı vol xazır
Fıarılı senden ılgı alsınla,
Bılj vıa encı fısav ceger
İsci xalq sosıjalizm salsınla.
Bek asıqıbs fıorta-fıorta kelelle
Em vaqal em işli kyn ajla,
Xar kımni taxatlıqın vöelle
Endı calqın maçalın sajl!

Hajdaoqъz alanla kolhozoqa.

Birden tevrecigiz qarnaşla!
Biz nөгerle volajъq!
Zorluqda asaqan oldaşla!
Teñlik dunja salajъq!

* * *

Вагъвъзда birca birleşiv
Bir aqыlda turajъq;
Birivizda qalmaj kyresiv
Kolhoz aşav qurajъq;

* * *

Qalmaj qaracъqz alanla!
Bizni kivik milletle,
Вагъ kolhoz aşav salalla
агъq volub yrekle.

* * *

Biz aladan artxa qalmajъq!
Akgыль vola turub,
yrekge muxolluq salmaъq!
Işni tersine vurub.

* * *

Teñlik dunjada вагъ aşav
Sosijalist ol allъqдъ,
Birev-birevny хаqып ашав
Ol zamanda qallъqдъ.

* * *

Qol vla bir zatnъ etmejin
Şьvla kycge vurubuz,
Bir qralda bizge etmejin
Kommunapъ qurubuz!

* * *

Dunjada vasçylyqny varny,
Işlevçylege veribiz,
Bizni çegivçyleni sanyn
Çoq volubda köryvuz.

* * *

Nögerlik çaşavqa biz kirsek.
Teñlik çolun tutarvbyz,
Aqylyvbyzny ana versek
Murdarlanь butarvbyz.

* * *

Qyjnylyqda çaşav voşalyv
Teñlik dunja allyqvbyz,
Arbala, qalaçykle taşajyv
Meşinada qallyqvbyz.

* * *

Dunja meşinadan tolluqdu
Adam ajtyv volmajyn,
Kavkaz tavla zavot vollarqu
Bos çerida qalmajyn.

* * *

Kesi qolubuzqa allyqvbyz
Dunjada vaşçylyqny
Sosjalizmanь sallyqvbyz
Biz alyv alyçylyqny.

* * *

Tyş qralla biri qalmajyn
Bizden artxa qalyrly,
Işci, elli xalqь qadalıv
Kommunanь salyryla.

Kolxoz vizni ycyndy.

Kəv zorluqda çaşaqan
Галсь-çarль qarnasla,
Kulaklaqa aldatmaj
Saq turuquz çoldaşla,
 Ol qavumqa inanmaj
 İşibizni etejik
 Kesibizni aldatmaj
 Muratlaqa çetejk.

Kolxoz atь ajtьlsa
Xar ne işni qojalla,
Ань cacar çаньна
Çyz-miң sözny çajalla.
 Ala vizni syjmejle
 Inanmajьq alaqa,
 Teñlik çaşav voluqdu
 Mylkny salsaq araqa.

Kolxoz volub voşalsa
Kulakda çoq voluqdu,
Ola bizden qorasa
Xar kemlikda tolluqdu.
 Ma ol seveden ala
 Aңa сыгмаv volalla,
 Ань isin ojarqa
 Xar kyclerin salalla.

Xar kim endi vilelle
Ol kim ycyv volqanьн,
Kimni yjyn qurutuv
Kimge dunja salqanьн.
 Ajhaj-ajhaj qarnasla
 Bizni ycyv voladь.
 Kapitalнь qoratьv
 Bizge teñlik saladь.

Biz varьvьz kyreşiv
Birlik kьsny alajьq
Kulaklaqа çol vermej
Teңlik dunja salajьq!
 Bьlaj volub tevresек
 Çarьq dunja asarqа,
 Çalsь—çarьbь ortalьq
 Kulaklanь casarqа.

Dunja çasav tьncьbьqь
Ol zamanda volluqdu,
Xar işiviz varьda
Zamanьnda tolluqdu.

10/IV—31 ç.

„K o l x o z q a“.

Biz çarıyla varıvız
Közyuzny asajıq,
Çalsı-çarıl, ortalıq
Eñcilikni cacajıq!

Birlik kycny çolunda
Сапь dunja salajıq,
Ej çoldaşla turuqız!
Bir aqыль volajıq!

Kolhoz çaşav çoluna
Tuvra volqand allıvız,
Tözalmajın acıvdan
Çarыльса qallıvız.

Kolhoz, artel qurasaq
Çaşav alqa varıqıdь.
Tьş qralla varьda
Bizden artxa qallıqıdь.

Çarыq çaşav pyryne
Ol zamanda vatarıvız,
Cirigen adetleni—

Birin qojmaj atarıvız,
„Ta-cux“ dev qalmaj
Savanlanь syryvız,
Kulaklanь varьnda
Çoq volubda köryvız.

Dunjada basılyqıne
Kesıvızge alıvız,—
Xar qralnь varьnda

Qьзыl vajraq salıvız.
Bu çol bla toxdavsuz
Nögerlikle işlerbiz,
Burzujlanь vaşların
Temir tişde tişlerbiz.

Bizni onov andada
Ərtensca çajyqandy,
Bizni tava alanь
Aslamь ajyqandy.

Sovet vlast andaca
Çarьlanь sojmajdy.
Çarьlanь usynde
Kulaklanь qojmajdy.

Dunjada volqan işçi
Mьңa dev birleşelle,
Burzujlanь cacarqa
Anь usyn kyreşelle.

Bu zatlanь varьsьn
Qaldьrtmajьn vilejik,
Çalsь-çarь ortalьq
Kolhozlaqa kirejik!

Isibizni viz varьn
Çaңь çolqa virajьq,
Esgi çasavnu atьv
Kolhoz, artel qurajьq!

2/V—30 çyl.

Sosijalizma çolundavъz.

Sosijalizma çolunda isle
Birge volub proletar kyçle
Çalсъ-çarлъ çolunda isle
Eteviz, eteviz, eteviz...

Keң-keң volub uvaq talala
Birge volub bolsevîk valala,
İşlejbiz sosijalist qalala
İşlejbiz, işlejbiz, işlejbiz.

Əsdyrebiz sosijalist işlerin
Uvatъв kulakнъ tişlerin,
Qurajvъz proletar kyçlerin
Qurajvъz, qurajvъz, qurajvъz.

Encilik çaşavdan qacavъz
Nøgerlik çaşavla acavъz,
Burzujlanъ çolun cacavъz
Cacavъz, cacavъz, cacavъz.

Beş çыльq plannъ eteviz
Tъş qrallанъ çeteviz, —
Emda allarъна øteviz
Øteviz, øteviz, øteviz.

Beş çыльq төrt çыlda vitedi
Sosijalizmaqa çol etedi,
Burzujlaqa açal çetedi,
Çetedi, çetedi, çetedi.

Kucubuzny aña bereviz.
Bersekda keв хайг көревиз,
Işibizni keңe kereviz
Kereviz, kereviz, kereviz,

Fabrikle, zavotla, işlejbiz
Dunjada vajlyqny kuclejbiz,
Temirden atla işlejbiz
Işlejbiz, işlejbiz, işlejbiz.

Temirden quş etiv ucavъz
Taviqatny kucyn acavъz.
Anь elja kyc bla cacavъz
Cacavъz, cacavъz, cacavъz.

SSSR—meşinalanadъ
Qralladan vajlyqny aladъ,
Carlyda nasъvdan toladъ
Toladъ, toladъ, toladъ!

Beş ғыллық планна.

Salam saña ej beş ғыллық!
Sense dunjany qaltıratxan,
Kapitalqa olym bolub
SSSR-ni ғыltıratxan.

Xar kynden-kynçe esymyn
Qызыndan-qызын volady,
Añ kögub nurzujlany
Közleri qandan tolady.

Nenca miñ çañ zavotla
Sen işlev voşav varasa,
Çav qallany varıny
Çyreklerin çarasa.

Minle bla fabrikleni
Toxdavsuz işlev turasa,
Em artxa qalqan Resejni
Çañ dunjaqa burasa.

Nellaj bir uzunu bolqan
Çañ temir çolla etdin,
Myk qurav bla burzujlany
Çetiv allaryna etdyn.

Nenca miñ şkolla işlev
Çahillikni qurutasa,
Çarılany quvandyğy
Burzujlany suvutasa.

Qallaj traktor stansala,
Kəv kolhoz—sovhoz quradıñ,
Bakuda, Groznada kiviik
Kəv çerde toldu muratıñ.

Bizde issiz adam qojmaj
Barıñ kesıñe çıjqansa,
İssiz volıv ajlanıvıcu
Adetni çolun tıjqansa.

Endi ol adet vek qızıv
Burzuj qallada əsedi,
Ol kynden kynne toxdavsuz
Alanı çollarıñ kesedi.

Tıv qallada issizle
Otuz millionıña çetgendi,
Ol burzujlanı kyçlerin
Syelmezca kem etgendi.

Alqıñ saña kılgen vajla
Endiva seni vilelle,
Seni islegen işcile
Endi alaqa kylelle.

Saña „veş çılıq” desekda
Uc-tört çılqa viterikse,
Bizge raxat çaşar kiviik
Çarıq dunja eterikse.

Bizda anı biliv saña
Çarıq vet vla qarajıq,
Seni işıñe qadalıv
Bolşevikleca turajıq.

Xar kerekliñi zamanıñda
Erlaj veriv tıñdırajıq!
Saña zaran volqanlanıv
Çyreklerin sıñdırajıq!

Alqın bizden çylyqan zat
Patcahdan—vajdan qalmajed,
Bir içsida qralıqdan,
Bir karek xajır almajed.

Busaqatda bir tyrlı zat
Альса volub qalmajdı,
Bolsevikle "kesime" dev
Bir karek saqlı almajdı.

Xar kucuvuznu varın viz
Beş çylıq saña vereviz,
Andan veri SSSR-de
Bu çetisimni köreviz.

Endi viz tış qralıdan
Xazna zat satıv almaıvız,
Patcahın zamanındaca
Çalıncaq volub varımaıvız.

7/V—31 ç.

Т а в л и ǫ ы з н ь ǫ ы г ь.

Men tavlu ǫyzem,
Mutxuz ǫulduzem,
Ǫarlb, tik tavlada ǫasaem.
Basxa volmajbn,
Teqlik almajbn,
Tūvan ǫavxan ajǫa uǫajem.
 Bir tyzlyk kǫrmej,
 ǫyladyǫ volmej,
 Aǫva kisi san etmedi,
 Byllaj-zorluǫda,
 ǫasav tarlbǫda,
 Bir ǫyz myratbna ǫetmedi.
Berdile erge,
Saldyla kǫrge,
Asvluǫ dunjasbn sajnadyǫ,
ǫasavum volmaj”
Aǫavum volmaj
Acuvdan ǫazanca ǫajnadym.
 Ol kynden baslav,
 ǫasavnu taslav,
 Bir ullu ǫybnlbǫda ǫaldym.
 Eter madarbm:
 Cetsin aǫalbm
 Dev ǫmeklik ǫolun sajladyǫ.
Ma bu kǫzyvde,
Zorluǫ ǫegivde:
 „Bolǫevikle” dev tavuǫ keldi,
 Ala ǫetgenlej,
 Teqlik etgenlej,
 Esgi—ǫirik ǫasavda ǫldy.

Zorluq casıdъ,
Tyzlyk asıdъ.
Qan icgen gъvyla qoralla.
Menda quvandъm,
Tolu inandъm,
Biz çarlı qъzlaqa çaralla.

Kelgen kynunden
Ajtxan sezynden
Isçi, ellileni çoqlalla:
„Zorluq ketmejin
Tyzlyk etmejin
Bir amal çoqdu“ dev toxdalla.

Byla kelgenlej,
Teñlik eergeñlej,
Bizda adamlaqa usadъq.
Zorluq çasavnu,
Qъjъn aşavnu,
Usyvyzden atъv vosadъq,

Zorluq taşajdъ,
Tamam uşajdъ
Kyn tijiv erigen vuzlaqa.
Oqumaq teñdi,
Maktabla keñdi,
Çalсъ-çarlı—tavlu qъzlaqa.

Oqurqa vardъm,
Tyz aqyl aldъm,
Çarъqıyq dunjasъn verdile
Kezым asıdъ,
Tuvan çasıdъ.
Tamam adam kivik kerdyle.

Съqdъ teң asav,
Negerlik çasav,
Teñlik çasavqa menda kirdim,
Zorluq ketmejin,
Tyzlyk etmejъn,
Çasav tyzelmezligin bildim.

Ma endi çapъm,
Tuylgen sanъm
Tamam rahatlyqda qalыqды,
Çaşav тең volub,
Asav keң volub,
Xar kim qыjъnъn тең alыqды.

2/III - 31 ç.

D i n ę e.

Kөв заманнь халқнь алдав турқанса,
„Sizge çandet, çaxanim verlikme” dev.
Çarль халқнь қараңьда вурқанса,
„Sizni çandet yjunde көрlykme” dev.

Endi халқ seni тапъв ваşлақандь,
Өтыргың тувра волув асылъв,
Bilgenle варь seni ташлақандь,
Қараңььқ yslerinden сасылъв.

Ej din! sen воşунақа халқнь алдав,
„Qurmandь” dev көв малнь соjдураса,
Çаратақан воş авазла вla сартлав
Çарльнь мalsьз etiv qojдураса.

Ma vu din vajнь, vijni ariv көred!
Çarль халқнь бирда çуққа санамaj
Bajқа, vijge çаравлу аваз берed
Bir қавумқа „adamдь” derge unamaj.

Çarльлақа вурқов, сьнçьг салдыла
„Bijsiz elde çuma volmaz” degenca,
Ol қавумни tamam оңун алдыла,
Варьв „Çaxanimni” көрyв kelgenca.

Molla, kulak bir plan қurajelle
Carль халқнь тajmaj çegiv турурca,
„Allah” вla qorqutuv тураelle
Ol қавумқа қатъ тajaқ ururca.

Dinni xalqqa sindirgen хънъсыла
Ала vajлапъ çапып saqladyла.
Çарылапъ ашақан дувасыла
Хар quru vajлапъ çаqladyла.

„Orazady“ dev xalqny qojmaelle,
Аны вla çandetni kerlykvyz dev,
Çарылапъ çekgenden tojmajelle
„Çalsylyqna çandet verlikviz“ dev.

Алапъ хънъсылықъ volmasa,
„Orazady“ dev acdan kim ölyred'.
„Qurmandy“ dev melion malny kesdirtgen
Bu meçisuv qylyqny kim көryred.

Dunjada көв тырлы dinle volqandy
Barы vajla, vije vla birleşiv,
Işleri ötyryk volyv qalqandy
Oquv, İlmü ala vla kyreşiv.

„Tavlu - Çarıya“ gazetime.

Bağalı volqan gazetim!
Seni көрмеј bir күn qalsam,
Сьдајalmajдь savьгьm
Bir saqatнь Sensiz bolsam.

Aqьгьm varь sendedi
Seni bla vitgen sanьm,
Seni oqub वोsaqьncь
Tьncajmajдь birda çanьm.

Xar bir tygly xararlanь
Varьn maңa bildirese,
Çyz miң zat sende çazьlv
Kesini vek syjdyrese.

Bir qavum adamla entda
Seni xararьңь vilmeјle
„Kesimi gazetimdi“ deв
Oqurqa birda syjmeјle.

Endi meni ellilege
Bek tilegim ma vьlajдь:
Gazetni tajmaj oqujuq
Xar qajdada ma alajдь.

Biz ol gazetni oqusaq;
Çarьqlьqнь vaşlarьqвьz,
Dunja xararlanь viliv
Burun çolnu taşlarьqвьz.

Inan, kesi tilindedi
Xar zatъ varъn billigin,
Çahillikdenda qutulub
Özqan dunjağa kylligyn.

Gazetibizge xar çerden
Dunja xaparlanъ bergen,
Ujynden eşikge сьqmaj
Çerni usyn savlaj көрген.

Bir qaracajъ qalmasъn
“Tavlu-Çarъlanъ” almaqan,
Tyz çyrek bla termiliv
Aqa mьlъgъn salmaqan!

Biz pionerimiz. pioner.

(Pionercikni ajtxanь):

Biz pionerimiz, pioner
Oktjabr ajnъ çaşlarъ,
Sosijalizma qurarmız
Zamannъ qadav taşlarъ.

Biz çaş qavum, pionerimiz
Leninni çolun tutarqa.
Anъ çolu bla varъv:
Parazitleni çutarqa.

Biz pionerimiz, pioner
Sosijalizmaqadъ çolubuz,
Teñlik çaşavda islerge:
Hazırlanadъ qolubuz.

Biz çaş qavum pionerimiz
Cirik çaşavnu çьqarqa,
Anъ ornuna ellege
Nøgerlik çolnu qurarqa.

Biz pionerimiz, pioner
Qalmaj kolhozqa kirlikbiz,
Toxdavsuz şkolqa çyruv
Leninni çolun billikbiz.

Biz çaş qavum pionerimiz
Zamannъvız voş ketmesin,
Qalmaj şkolqa çyryjyk
Ustazda ajъv etmesin.

Biz pionerbiz, pioner
Pioner ylgı salajıq,
Xavle çaşlaqa qoşulmaj
Pioner çolnu varajıq!..

Biz şaş qavum pionerbiz
Tytyn, araqı ısmejik
„Kergen kergenin etedi”
Аманлыq ylgı ısmejik.

Biz pionerbiz, pioner
Xar sabij bizge qarasyñ
Bizden alqan ylgı bla
Çań dunjaqa çarasyñ.

O q u v o j a.

Oquv ғыль ketginci
Sen şkolqa barsaңa,
Zamanьñ voş ketmejin,
Oqur aqyl alsañ!

Bilmejmise qarnasьm
Oquv saña kerekdi,
Өmyrlykde ketmezca
Tatly көget terekdi.

Busaqatda vlastdan
Alaj vujruq bolqandy;
„Varьsьda oqusun” deв
Byllaj zakon salqandy.

Biz varьvьz ol sөzge
Ullu aqyl ijeik,
Ullu gitce qalmajьn,
Şkollaqa kirejik.

Oldu saña çol verlik
Xar işni eterge,
Teñlik dunja quravda
Muratьña çeterge.

Ansьz çasav adamqa
Bek qьjьnlyq veredi,
Çasavni çolun bilmej
Kөv qьjьnlyq көredi.

Zalimləri zamanı
Bizgə oquv vermədi,
Ol zaman bizni bərdə
İnsan kərik kərmədi.

Qan icivcy qavumla
Bizdən qorav ketgenləj
Oquv bizgə boş boldu
Sovet onov cətgenləj.

Bu zatlardı bilib biz
Ullu aqıl salajıq,
Qızma—caşma deməyin
Şkollaqa varajıq.

Bir səviyədə qalması
Şkol yığe varmajın,
Səylə volqan oquvnu
Çyreginə salmajın.

Oquvsuz çəşav bizdən,
Uzaq kətsin, qorəsən!
Oquvlu çəşav kəlib
İşibizgə çərəsən!

Alaj volmaj işləsek
Bunun çöldə qalıqvıy
Çarəqləq dunya kərməj
Soqur volub varıqvıy.

Харарсь җивуқлагьта.

Sen elli харарсьса
Җигит волсу җазарҗа!
Җарль халқ вля бирге
Хар терсликни җазарҗа.

Җурекге җорқув салмај
Җазьв—җазьв тураса,
Җартыльқнь вагьна
Җатъ тајақ ураса.

Seni җалатъң һаман
Төрт җаньна җарайдъ,
Sosijalizm җуравда
Җыз—миң затха җарайдъ.

Харарсьла тълмуды
Хар терсликни көрүвсу,
Gazetni усу вля
Боļсевик җол берүвсу.

Ajhaj—ajhaj, alalla
Kerti җолну вагүвсу,
Kimni җалай вагҗаньп
Tintiv—syzyv турүвсу.

Ol сақатдан харарьн
Gazet тава билдирген,
Coldan таяқан җавумҗа
Elni savlaj kyldyрген.

Hajdaqız, xararçyla!
Entda kucly volajyq!
Har qarvnu varında
Bes çyllyqqa salajyq!

Ань вля çavlаны
Хар qarvun альввз,
Sav dunjаны ваşьна
Sosijalist çoi salьввз.

„Оңа“—solqa çallaqan
Çavumланы urajyq!
Хар zatdada qadalьв
Bolsevikca turajyq!

Харарçыла kesiviz
Kruzokla qurajyq!
Elde volqan zatланы
Çaza—çaza turajyq!

Kolhoz qalaj işlejdi?
Ала nege çarajla?
El sovetle qalqanla
Аңа qalaj qarajla?

Savança хазьrlanuv,
Savlaj elde qalajды?
Bu satladan çaza tur!
Ma харарçь alajды,

Ej харарçь! çuvuqum!
Вьлаqа esiңi vur!
Daqьda ala kivik
Zatladanda çaza tur!

Çalsь çaşьq vla kulak.

(çalsьсьqнь aйтхань)

I.

Çalsь elliden,
Şarь elliden,
Qazan şaharьnda tuvqanem,
Asavum volmaj.
Çasavum volmaj,
Ullu qьjьnlьqda turqanem.

Atamda ɵldy,
Anamda ɵldy,
Men tolu ɵksyz volub qaldьm.
Qarar adamьm,
Çarar adamьm,
Volmaj çolovcu aqьl aldьm

Ajalana keliv,
Tavlanь biliv,
Ullu Qaracajqda varqanem,
Çaşavun syjув,
Asavun syjув.
Anda çasar aqьl alqanem.

Өlmej çasarqda,
Tuz хаq aşarqda,
Beş çьlьq qoj çalqda kirgenem...
Alaj volmajьn,
Oьjьn salmajьn,
Çaşav tyzelmezин vilgenem.

Men kirgen çurtxa,
Qan icgen qurtxa,
Kesimi көв kere aldatдым.
Ajtхан sözyne,
Qarav көzyne,
Işledimda ань ojnatдым.

Kecem it volub
Usym bit volub,
Cyz miң qыjылыqqa төzgenem,
Asavum taqyr,
Men çazыq faqyr,
Çalсылыq çasavdan vezgenem.

Işimi көrmej,
Tyz çuвав vermej,
Çaşымда ot qazan qajnatды,
Qанымдан tojmaj,
Daqыда qojmaj,
Çalсылыq асыvun sajnatды.

II.

Beş сыым ketdi,
Volçalым çetdi,
Bek ullu quvancxa qalqanem.
Mындan ketejim,
Bзыма çetejim,
Dev keter aqыл alqanem.

Мальть алдым,
Başxa en saldым,
Xar zатымда belgili boldu,
Tamam keterge,
Çol көl eterge,
Dev көлымда quvancdan toldu.

Въжақъ маңа:
„Іш сьқдъ саңа“
Дев мені çоловси етгенед:
Кіт ақы альв,
Çуруşын салъв,
Мені Татърыльда çетгенед!

Çетген сақатда,
Хьнь қаратда,
Çурегиме бир қорқув салды.
Бети қаралъв,
Маңа аралъв,
Қолуна şkogunda алды.

Çурегим çансьв,
Şан—саньм асьв,
Төвве тыклерим өре турду,
Қутурқан итса,
Қасар кижікса.
Şkogun мені тава бурду.

Айтханем аңа:
Ned'xatam саңа?
Бир аман тавсьзла ете.
Çазьқ фақьрнь,
Көлы тақьрнь,
Вьлажда сөйүвты кетесе.

Uзақ çerleden,
Qazan elleden,
Sizge qonaq volub kelgenme,
Atasъz volub,
Anasъz volub,
Sizni ala kiviк көргенме.

Beş çыldan veri,
Başxadan кері,
Саңа çалсь volub турқанма,

Ajtxan sözyne,
Qarav közyne,
Saña malcъ volub turqanma.

Alma çanьть!
Tökme çanьть;
Saña alaj eter xatam çoq.
Ölymy alь,
Kevinde salь,
Өksyzme atam ne anam çoq.

III.

Sözge qaramaj,
Birda unamaj,
Ol murdar esin taşladь.
Kesin qaraltьв,
Közyn araltьв,
Sora vьlaj ajтьв vaşladь:

Endi söleşme,
Kөvdy kyreşme,
Sөleşgen sözynde qaramam,
Ajtxan sözyne,
Qarav közyne.
Ölymden tijaqqa çaramam.

Çalcъ sanьць,
Tөгuy çanьць,
Busaqat terini sojajьm.
Kytgen malьць,
Allьq çalьць,
Barьnda kesimde qojajьm.

IV.

Bu çalcъ çaşcьq,
Unuqqaп vaşcьq,
Bu sözny eşitiv qaraldь.

Umutun uzyv,
Közlerin syzyv
Daqьda vlay ajьtv taraldь.

"Sende çasadьm,
„Beş çьl vosadьm.
Endi men qazanьa ketejim,
„Allьq malьmь,
„Beş çьl çalьmь“
Varьn saьa xalal etejim“.

Ata qarnaşьm,
Ana qarnaşьm,
Varьda esime tyşgendi,
Alanь көгүv,
Qalqaem ölyv,
Dev icim mьdьxsa kyjgendi“.

Bu qadar tilek,
Eritir çyrek,
Ol murdar esine almadь.
Malьь sanьndan.
Calьь sanьndan,
Bir sav syjeginda qojmadь.

Başьna urdu
Bojnundan vuvdu,
Quş tavuqni vuviv qojqanca,
Tyz kesiv qojdu,
Terisin sojdu.
Adam malьь tutuv sojqanca.

Xar sanьn vaşxa,
Aqasxa taşxa,
Teren özenlege көmgened;—
Başьn dukgullav,
Qojmaj zьkьyllav,
Qanьn çьlan kivik emgened!

Ol çerde taşla,
Xansla aqacda,
Варъ мыңа налат бердиле.
Туз çануварлада,
Уј хажванлада,
Муну бөры кивик көрдиле.

Вақавъ 13 к.

Цена 13 к.

Х. Э.

41076-

Кабул

М. Ю. С. К.

Во Кардзисов-Воскарисом язике

Д. Байкулов — „За новую жизнь“
Сборник стихотворений.